

СТАНОВИЩЕ

Изготвил становището: доц.д-р Венелин Николаев Бошнаков

Катедра „Статистика и иконометрия“, УНСС-София (хабилитиран по научна специалност „Статистика и демография“, професионално направление 3.8 „Икономика“)

Автор на дисертационния труд: Фатме Шабанова Зюлкярова

Докторант към Катедра "Математика и статистика", Факултет „Стопанска отчетност“, СА „Д.А.Ценов“-Свищов

Тема на дисертационния труд: "Статистически анализ на динамиката на работната сила" (дисертация за присъждане на ОНС „Доктор“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Статистика и демография“).

1. Общо представяне на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е в общ обем от 206 стр., от които 187 стр. основен текст. Състои се от въведение, три глави, заключение, списък с използвани 148 литературни източници (от които 111 специализирани източници на български език) и приложения. Трудът съдържа 38 таблици и 39 фигури, като е включена и декларация за оригиналност и достоверност на съдържанието на дисертационния труд.

Обект на дисертационния труд е работната сила в България през периода 2003-2017 г., а като предмет са посочена динамиката на броя и състава на тази работна сила. Дефинираните предмет и обект на дисертационния труд са пряко обвързани с основната му цел, а именно да бъде изследвана динамиката на работната сила чрез провеждане на статистически анализ на показателите за характеризиране на нейния брой и състав с оглед установяване на тенденциите и закономерностите в динамиката през избрания период. За постигането на тази цел са формулирани четири изследователски задачи, за чието изпълнение са налице достатъчно свидетелства в изложението.

Основната методология на изследването обхваща статистически методи за анализ на времеви редове, структурни различия и неравномерност на структура, приложени за изследване на динамиката на показателите за обема и структурата на работната сила в България. Във връзка с това е формулирана и тезата, че приложението на тези методи предоставя възможности за задълбочаване на анализа на работната сила като обект, което би позволило установяване на закономерности в нейното развитие както в количествен, така и в качествен аспект.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

2.1. Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем.

Дисертационният труд е посветен на тематика, която поддържа непрекъсната актуалност както в национален, така и в регионален и международен аспект, а именно работната сила в националната икономика и тенденциите, характерни за нейната динамика и структурни промени. Тази актуалност произтича от общопризнатия постулат, че развитието на определени отрасли от националната икономика е практически невъзможно без наличието на надеждни трудови ресурси. Още повече – това са такива отрасли, които единствено биха могли да осигурят устойчив икономически растеж на България чрез генериране на висока добавена стойност в условия на изострена конкуренция в глобализираната икономика. Анализите на трудовия пазар, в частност динамиката на обема и структурата на заетостта, са във фокуса на редица европейски изследователи, търсещи отговори на трудни въпроси относно бъдещето на европейската икономика и качеството на нейната работна сила. Българската икономика не прави изключение – безспорна е нуждата от детайлна и полезна информация с аналитичен характер, която да подпомага обосноваването и вземането на управленски решения относно пазара на труда у нас. По тази причина считам, че избраната тема има важно значение за подпомагане на икономическата, социалната и демографската политика в страната. Изложението показва, че дисертантката е отлично запозната както с основните аспекти на политиките относно работната сила, така и с информационното осигуряване на статистическите анализи в областта на трудовите ресурси и състава на работната сила.

2.2. Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд.

Общото впечатление от разработката е много добро, като цяло е използван ясен стил на изложението, коректна терминология и дефиниран понятиен апарат. Обемът на дисертационния труд надхвърля в известна степен обичайните изискванията към подобна научна разработка. Избраният за приложение инструментариум осигурява възможност за извлечение на обобщени статистически измерители за динамиката и структурните промени в работната сила по набор от избрани статистически признания. Това осигурява свидетелства за придобитите знания и умения от дисертантката за провеждане на самостоятелно научно-приложно изследване, получаване на конкретни резултати и тяхната коректна интерпретация.

2.3. Мнение относно автореферата и публикациите към дисертационния труд.

Представеният автореферат е с оптимален обем и структура, като отразява основните аспекти на разработката в необходимата степен, както и получените в нея резултати. Към дисертацията са приложени четири самостоятелни научни публикации, от които три статии в специализирани издания и един доклад на международен научен форум. Тези публикации отразяват в значителна степен постиженията на дисертационния труд.

3. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд.

Бих отличил следните основни научно-приложни приноси, постигнати в дисертационния труд:

- детализирана аргументация на ролята на информационното осигуряване на анализа на работната сила при обоснована оценка на степента на хармонизация на репрезентативното наблюдение на работната сила в България с общоевропейските изисквания;
- вследствие на проведенния емпиричен анализ са установени закономерности в трайните тенденции в динамиката на основни показатели за обема и структурната неравномерност на работната сила по признаките „пол“, „възраст“ и „образователно равнище“, осигуряващи възможности за получаване на обосновани средносрочни прогнозни нива на избрани целеви показатели;
- чрез анализа на структурни различия е получено ново знание относно съществуващи закономерности в промените, настъпили през обхванатите 15 години в структурата на работната сила в България, като е изведена авторова оценка за насоките на устойчивите структурни промени в състава на работната сила, отразяващи процесите на урбанизация.

4. Бележки и въпроси по дисертационния труд

Би било от полза за дисертационния труд да конкретизира своето заглавие в пространствено-времеви аспект (например, с включването на регион / страна и период), тъй като в сегашния му вид има твърде общ характер. Бих препоръчал на дисертантката да задълбочи своите изследвания в областта на трудовия пазар, като обхване и проблематиката по закономерните въздействия на отворения трудов пазар на ЕС върху промените в професионалната структура на заетите у нас, промените в производствената структура на европейската икономика – както в индустрията, така и в услугите – и тяхното отражение върху търсенето на работна сила с определена образователно-квалификационна структура.

5. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

На базата на гореизложената преценка относно представения дисертационен труд считам, че са изпълнени изискванията на ЗРАСРБ (чл.6), Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в СА „Д.А.Ценов“ – Свищов относно получаването на ОНС “Доктор”. Давам **положителна оценка** на дисертационния труд, като предлагам на научното жури да присъди на **Фатме Шабанова Зюлкярова** образователна и научна степен “Доктор” по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Статистика и демография“.